

Kerge korpustarudega mesindus seenioritele ja senjoriitadele „Ema üleval” meetodil.

Jouku Mönkkönen meetodil, Soome (täpse nime täpsustan). Teadmiseks, et see ei ole ainus „ema üleval” meetod, neid on teisigi, siinkohal käsitlen vaid Jouku meetodi.

2023. a. suvel käis Heiki Kruusalu Erasmus+ raames koos Mesilaspere Reasidega Soomes mesinduse õppereisil. Sellel reisil äratas enim tähelepanu korpustarudega mesindus „ema üleval” meetodil. See tundus ääretult põnev ja samas nii lihtne, et seda teistegagi jagada. Jääb ära raskete korpuste tõstmine hoolduse käigus. Vaja on hooldada ainult ülemist korpust! Kindlasti proovin seda hooajal 2024. Usun, et see lihtustab mesindamist tublisti. Midagi keerulist ei ole, tundub pigem isegi lihtsam.

Eeldused selle meetodi kasutamiseks:

- Madalad korpused (Farrar, eesti poolraam)
- Rahuldava käitumisega mesilased (ei ole kurjad, püsivad kärjel, ei sülemle iga hinna eest jms sobivate omadustega).

Meetodi eelised:

- Pesa läbivaatuseks ei pea raskeid meekorpuseid maha-peale tõstma.
- Sülemikuppe ei pea kontrollima, sülemeid peaaegu ei tule.
- Emavahetus noore ja kvaliteetse ema vastu on lihtne, sest mesilased kasvatavad samas peres, emalahutusvõre all ise noore ema üles. Juhul, kui soovime „tõugu” parandada ja anda parema geneetikaga ema, siis on vana ema leidmine ühest ülemisest madala ja heledate raamiga korpusest lihtne.

Talvitumine näiteks 2 Farrari peal. Alustamine.

1.laiendus tehakse alla siis, kui pere katab korralikult talvekorpused. Enamasti mai algus, mõnikord ka aprilli lõpp. Lisatavasse korpusesse pannakse 6-7 ülesehitatud kärge (ÜK), soovitavalt mõned suirakärjed eelmise aasta varust ja äärtesse kärjepõhjad (KP).

2. laiendus- 4.korpuse lisamine

Võtame uue korpuse ja asetame selle taru kõrvale. Otsime ema üles ja asetame ta koos raamiga uude korpusesse. Tõstame veel 2 raami **segahauet** ja ühe mee-suiraraami. **Lisame leseraami** ja täidame ülejäänud vaba ruumi ÜK ja KP-ga. Tarus allesjäänud raamid lükkame kokku ja vaba ruumi täidame samuti ÜK ja KP-ga. Kumba rohkem, kas ÜK või KP? See sõltub hetkeolukorrast, kuidas on korjet ja kuidas ehitatakse. Pigem ehk 50/50% , kusjuures äärtesse peavad alati jääma KP. Nüüd asetame taru peale emalahutusvõre (ELV) ja selle peale uue korpuse koos emaga.

3. laiendus- 5.korpuse lisamine 7-9 päeva pärast

Võtame uue korpuse ja asetame selle taru kõrvale. Otsime ema üles ja asetame ta koos raamiga uude korpusesse. Samuti leseraami ja tõstame veel 2 raami **lahtist hauet**. Söödaraami pole vaja. Kordame eelmises punktis kirjeldatud ehk lükkame raamid korpustes keskele kokku ja täidame vaba ruumi mõne ÜK ja enamuses KP. Nüüd asetame taru peale emalahutusvõre (ELV) ja selle peale uue 5-nda korpuse koos emaga.

Juhul, kui korje on hea ja mesilasi palju, siis võib ELV alla asetada veel ühe tühja korpuse, mis on täidetud keskel 2-3 ÜK ja ülejäänud KP.

4. laiendus- 6.korpuse lisamine 7-9 päeva pärast

Sisuliselt kordame eelmises punktis kirjeldatud. Ainult selle vahega, et uude korpusesse tõstame lisaks emaga raamile ja leseraamile ainult ühe LH raami ja täidame vaba ruumi ainult KP-ga. Nüüdseks on leseraam ilmselt kinni kaanetatud, lõikame kaanetatud lesehaudme välja ja paneme tarru tagasi. Samuti võib vajadusel lisada ELV alla ühe tühja korpuse. Sel juhul on meil lõpuks juba kuni 8.korpusega taru.

Nüüd läheb mesinik lühikesele suvepuhkusele ja rannamõnused nautima. Ülemist, emaga korpust peaks siiski 7-9 päeva järel kontrollima, et seda poleks mett täis pandud ja emal oleks ruumi muned. Kui seal on liiga palju mett, siis tuleb see alla tõsta või ära võtta ja asendada tühjade kärgedega.

Terve suve jooksul me ei vaadanud kordagi ELV alla jäänud korpuseid, mis seal on juhtunud? Sinna jäi palju hauet, millest on kasvatatud palju aseemakuppe, on toimunud palju „naistevahelist” surmavõitlust ja tõenäoliselt võitja Kuninganna selleks ajaks juba muneb.

Leseraam on suve jooksul kogu aeg sees. Kui see on kinni kaanetatud, siis lõikame kaanetatud lesehaudme välja ja asetame tarru tagasi. Leseraami mõte on selles, et sel juhul ei rikuta lesekanudega teisi kärgi (saavad oma „meestevajaduse” ühel kärjel rahuldatud) ja samal toimib see ka bioloogise varroalesta tõrje võttena, sest lõikame aeg-ajalt kaanetatud lesehaudet (koos varroalestaga) välja.

Meevõtmine.

Enamasti juuli teises pooles, kuid sõltub siiski piirkonnast.

Kõige alumises korpuses on tõenäoliselt palju suira. Selle tõstame lattu ja järgmisel kevadel on suuraraame hea mesilastele 1 laiendamise käigus anda.

Nüüd tõstame ülemise, emaga korpuse kõrvale, võtame vana ema sealt ära ja see korpus läheb kõige alla talvekorpuseks. Selle peale asetame korpuse, millesse valime heledad ja peamiselt noore haudmega raamid. Nüüd on talvepesa valmis, mis on koostatud pea eranditult heledatest, sel aastal ehitatud raamidest. Samas peab jälgima, et talvepessa jääks ka mõned kilod mett (5-10kg). All olevat noort ema ei otsita. Kui aga soovime teda siiski leida, siis 6-korpuselise taru korral võib ta tõenäoliselt olla 3.korpuses. Kindlasti ei ole teda kõige alumises ja ka ülemistes, meega täidetud korpustes.

Vana emaga teeme soovi korral idupere või hävitame. Mõned vanad emad tasuks igal juhul alles hoida vähemalt niikaua, kui oleme veendunud, et kõigis talvekorda seatud peredes on munev ema olemas.

Talvepesa peale asetame ELV ja sinna peale paigutame ülejäänud, küpsema haudmega ja tumedamad raamid ning kõik sellised, mis soovime talveks ära võtta, kuid mingil põhjusel veel ei saa. Kas on seal siis hauet sees või alles vedel nektar. Kui ELV peale jäävad lahtise haudmega raamid, siis seal võib olla noor ema ja sellepärast on soovitatav nendel olevad mesilased harjata alumistesse, uutesse talvekorpustesse. Päris puhtaks ei pea neid raame harjama, vaid niipalju, et saaks veenduda, et ema raami peal ei ole.

Küpse mee võtame kõik ära, mesilased eemaldatakse harjamise teel või mõnel muul sobival viisil. Alternatiivina võib ka nii, et küpse meega korpuste alla asetame mesilaste eraldusplaadi. Kui küpse meega korpuste koostamine õnnestus, siis on need 24 tunni jooksul mesilastest tühjaks jooksnud.

4-7 päeva pärast kontrollime ELV peal olevaid haudmekorpuseid-seal ei tohi mune enam olla. Kui on, siis on ema jäänud sinna ja ema on vaja saada alla talvekorpustesse. Samuti kontrollime alumised talvekorpused- seal peavad olema munad. See on märgiks, et ema on olemas ja kõik on hästi. Noort ema sügisel ei otsita. Mesilasi on palju ja teda on raske leida. Noor ema otsitakse üles järgmisel kevadel, kui mesilasi on palju vähem ja haue on veel vaid mõnel raamil. Siis ta ka märgistatakse eelmise aasta värviga.

KÜSIMUSED SAALIST.

- **Kui me ELV all korpuseid terve suvi ei kontrolli, kas siis ei lähe sülemlema? Peres tekivad ju aseema kupud ja emasid võib sündida mitu?**
  - ei lähe. Tuleb vahet teha sülemikuppudel ja aseema kuppudel. Aseemad enamasti klaarivad omavahel, kes on tugevam ja kes jääb. Sülemlema ei lähe.
  - ülestõstetud ja ELV-ga eraldatud emal ei ole bioloogiliselt sobivat keskkonda sülemlemiseks. Samuti on ülemine, põhiemaga korpus mesiniku pideva kontrolli all.
  - ema tõstame üles umbes mai keskel. Alla saab tekkida sel juhul uus paarumata ema alles mai lõpus. Munema hakkab alles umbes 10.juuni. Esimesed noormesilased tema munetud munadest kooruvad ca juuni lõpus-juuli alguses. Noormesilased ei ole kindlasti sülemimeeleolu algatajaks. Samuti on siis peakorje juba peal ja sülemlemishooaeg on seega lõppemas. Noor ema ei lähe liiga lihtsalt sülemlema.
- **Kas ELV all ei kontrollita ega tehta siis midagi terve suve jooksul?**
  - ei, lisatakse ainult korpuseid alati ülemiseks vastavalt skeemile. ELV all käib oma loomulik elu ja „naiste surmavõitlus” ning mesinik ei sekku sellesse üldse. Preilid ise klaarivad, kellest saab kuninganna ja mamma!
- **Kas ülemisest korpusest ema ei või minna mööda seina ja alumisest lennuavast sisse?**
  - kindlasti mitte. Ema ei lahku tarust ega haudme pealt mitte kunagi! Niisama jalutuskäigule ei lähe kunagi! Ema tarust lahkumise ainsad põhjused on sülemlemine ja paarumislend.
- **Miks on mõnes peres palju leski?**
  - enamasti on põhjuseks kas vana (või kehva kvaliteediga) ema või siis kasutatakse vanu, ülesehitatud raame, kus on palju lesekanne.
  - Lahendus.** Ema tuleb vahetada iga 2 aasta järel ja kasutatada maksimaalselt uusi kärjepõhjadega raame. Võib ka osaliselt ÜK, kuid sel juhul heledad ja kontrollitud kvaliteediga. Samas, kui on hea pere, siis selle pere lesed loovad hea lesefooni ümbruskonnas ja sellest tõuseb tulu pikas plaanis ka Sinule! **Lesk on ema geneetiline kloon** ja kui ema on hea, siis lesed levitavad geneetikat. Ehk siis, halbadest peredest hävita lesehaue, heades peredes, mida rohkem seda parem!
- **Kui ÜK ei ole üldse, kas siis võib kasutada ka ainult KP?**
  - jah, võib. Sel juhul võib algareng olla mõnevõrra aeglasem, kuid saavad hakkama ja hooaja lõpuks vbl suurt vahet polegi!
- **Kui kasutate mesilaste eraldusplaate, siis on olnud kogemusi, et mesilased ummistavad selle. Kuidas kommenteerite?**
  - enamasti juhtub see siis, kui ülespoole eraldusplaati jäi palju leski või ka noorte mesilastega raame. Seda tuleb vältida. Eraldusplaatide peale tohib panna vaid valminud ja kaanetatud meega kärji.
- **Panin küll eraldusplaadi peale ainult meekärjed, kuid isegi 2 päeva pärast olid seal mesilased sees?**
  - sel juhul oli mõnes kärjes siiski kasvõi mõned haudmekannud. Sel juhul mesilased ei lahku ja jäävad hauet hooldama. Kui ikka on väga palju mesilasi, siis võis ka ema jääda? Mesilased on lõhna- ja feromooni tundlikud. Isegi kui hauet enam ei ole, kuid kui see on just koorunud, siis võib kärjel lõhn veel olla ja nad ei hülga seda. Samuti võivad seal ukerdada väga noored mesilased. Seega, eraldusplaadi peale tuleks panna vaid sellised kärjed, kus pole vähemalt nädal aega hauet olnud.